ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 8. novembrī[1]

Lieta C-420/11

Jutta Leth
pret
Austrijas Republiku
un
Land Niederösterreich

(Oberste Gerichtshof (Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Vide — Direktīva 85/337/EEK — Dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējums — Projekta atļaušana bez ietekmes uz vidi novērtējuma — Ietekmes uz vidi novērtējuma mērķi attiecībā uz dažiem sabiedriskiem un privātiem projektiem — Indivīdu aizsardzības pret vērtības samazināšanos ņemšana vērā

I – Ievads

1. Kad ir jānoskaidro projekta ietekme uz vidi atbilstoši IVN direktīvai[2], tomēr šis novērtējums nemaz nav ticis veikts, minēto projektu nedrīkst īstenot[3]. Un arī – kā Tiesa atzinusi – attiecīgajai dalībvalstij ir pienākums atlīdzināt visus ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanas dēļ radušos zaudējumus[4]. Tomēr, vai šajos zaudējumos ietilpst arī nenovērtētā projekta īstenošanas dēļ radies mājas vērtības samazinājums? Par šo jautājumu būs izskatāmā lieta.

2. Visa pamatā ir nekustamais īpašums, kura vērtību ietekmē tuvumā esošas lidostas radītais lidmašīnu troksnis. Šī lidosta kopš IVN direktīvas stāšanās spēkā tika atkārtoti pārbūvēta bez ietekmes uz vidi novērtējuma un lidojumu skaits būtiski pieauga.

3. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu paustās šaubas par valsts atbildību par šiem zaudējumiem galvenokārt attiecas uz IVN direktīvas aizsardzības mērķi. Proti, jautājums, vai direktīvas par kaitējuma videi novēršanu pārkāpuma dēļ var iestāties pienākums atlīdzināt arī ekonomiskus zaudējumus. Šajā ziņā nozīme ir IVN direktīvas regulējuma raksturam: proti, šī direktīva ietver tikai procesuālas normas, bet ne materiāltiesiskas prasības attiecībā uz vērtējamiem projektiem.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīva 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 175, 40. lpp.) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvas 2003/35/EK (OV L 156, 17. lpp.) redakcijā. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvu 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.) pirmā minētā direktīva tika atcelta un kodificēta.

3 — Šajā ziņā skat. 2012. gada 28. februāra spriedumu lietā C-41/11 *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne* (46. un 47. punkts).

4 — 2004. gada 7. janvāra spriedums lietā C-201/02 *Wells* (*Recueil*, I-723. lpp., 60. punkts).

II – Atbilstošās tiesību normas

4. IVN direktīvā nav normu par zaudējumu atlīdzību. Tomēr tās 3. pantā raksturots ietekmes uz vidi novērtējuma priekšmets:

"Ekoloģiskās ietekmes [ietekmes uz vidi] novērtējums pienācīgā veidā, ņemot vērā katru atsevišķu gadījumu un saskaņā ar 4. līdz 11. pantu, nosaka, raksturo un novērtē projekta tiešo un netiešo ietekmi uz šādiem faktoriem:

— dzīvām būtnēm, faunu un floru,

— augsni, ūdeni, gaisu, klimatu un ainavu,

— materiālām vērtībām un kultūras mantojumu,

— mijiedarbību starp faktoriem, kas minēti pirmajā, otrajā un trešajā ievilkumā."

5. IVN direktīvas 5. panta 1. un 3. punktā ir noteikts, kādas ziņas ir jāsniedz projekta attīstītājam:

"1) Gadījumā, kad pastāv projekti, kas saskaņā ar 4. pantu jāpakļauj ekoloģiskās ietekmes novērtējumam [ietekmes uz vidi novērtējumam] [..], dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attīstītājs attiecīgā formā sniedz IV pielikumā paredzēto informāciju, [..]

2) [..]

3) Informācija, kas attīstītājam jāsniedz saskaņā ar 1. punktu, ietver vismaz:

— [..]

— datus, kas vajadzīgi, lai noteiktu un novērtētu galveno ekoloģisko ietekmi, kāda var būt projektam;

— [..]."

6. IVN direktīvas 6. pantā ir reglamentēta sabiedrības līdzdalība. Jānorāda uz 6. panta 3. punktu, kas attiecas uz sabiedrības informēšanu:

"Dalībvalstis nodrošina, ka pieņemamā termiņā attiecīgajai sabiedrības daļai ir pieejami:

a) visa informācija, kas savākta saskaņā ar 5. pantu;

b) saskaņā ar valsts tiesību aktiem – būtiskākie ziņojumi un ieteikumi, kurus kompetentā iestāde vai iestādes ir saņēmušas līdz laikam, kad attiecīgo sabiedrības daļu informē saskaņā ar šā panta 2. punktu;

c) saskaņā ar noteikumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/4/EK (2003. gada 28. janvāris) par vides informācijas pieejamību sabiedrībai [..] – šā panta 2. punktā neminēta informācija, kas attiecas uz lēmumu, kuru pieņem saskaņā ar 8. pantu, un kas kļūst pieejama tikai pēc attiecīgās sabiedrības daļas informēšanas saskaņā ar šā panta 2. punktu."

7. IVN direktīvas IV pielikuma 3. un 4. punktā ir konkretizēta 5. pantā minētā informācija:

"3. To vides aspektu apraksts, kurus ierosinātais projekts var būtiski ietekmēt, jo īpaši populāciju, faunu, augsni, ūdeni, gaisu, klimatiskos faktorus, materiālos īpašumus, ietverot arhitektūras un arheoloģisko mantojumu, ainavu un iepriekš minēto faktoru savstarpējo mijiedarbību.

4. Ierosinātā projekta iespējamās ekoloģiskās ietekmes apraksts, ko izraisa:

— projekta pastāvēšana,

— dabas resursu izmantošan[a];

— piesārņotāju noplūde, traucējumu radīšana un atkritumu iznīcināšana,

un attīstītāja sniegtais apraksts par izmantotajām aprēķināšanas metodēm, lai novērtētu ekoloģisko ietekmi."

8. Attiecībā uz IVN direktīvas IV pielikuma 4. punktā minēto jēdzienu "apraksts" zemsvītras piezīmē ir precizēts, ka "šajā aprakstā būtu jāietver projekta tiešā ietekme un jebkāda tā netiešā, sekundārā, kopīgā, īstermiņa, vidēji ilga termiņa un ilgtermiņa, pastāvīga un pagaidu, pozitīva un negatīva ietekm[e]".

III – Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

9. *J. Leth* pieder māja netālu no Vīnes Švehatas [*Wien-Schwechat*] (Austrija) lidostas. Laikā, kamēr spēkā bija dažādas IVN direktīvas redakcijas, šajā lidostā tika veikti dažādi pārveides darbi, neizvērtējot ietekmi uz vidi, kā tas prasīts direktīvā.

10. *J. Leth* lūdz no Austrijas valsts un Lejasaustrijas [*Niederösterreich*] federālās zemes piedzīt zaudējumu atlīdzību par viņas nekustamā īpašuma vērtības samazinājumu lidostas radītā trokšņa dēļ un savu prasību pamato, norādot, ka pārbūves projektu ietekme uz vidi bija jānovērtē atbilstoši direktīvai.

11. Nepārbaudījusi viena vai vairāku ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību, *Oberste Gerichtshof* [Augstākā tiesa] izskatāmajā lietā uzdod šādu jautājumu:

"Vai IVN direktīvas 3. pants ir interpretējams tādējādi, ka

1) jēdziens "materiālās vērtības" ietver tikai to materiālo būtību vai arī to vērtību;

2) ietekmes uz vidi novērtējuma mērķis ir arī indivīda aizsardzība pret mantiskiem zaudējumiem, ko rada tam piederoša nekustamā īpašuma vērtības samazināšanās?"

12. Lietā savus apsvērumus rakstveidā ir paudusi *J. Leth*, Lejasaustrijas federālā zeme, Čehijas Republika, Īrija, Grieķijas Republika, Itālijas Republika, Latvijas Republika, Austrijas Republika, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, kā arī Eiropas Komisija. Izņemot Itāliju un Latviju, visi iepriekš minētie piedalījās arī 2012. gada 17. oktobra tiesas sēdē.

IV – Juridiskais pamatojums

A – *Par pirmo jautājumu: jēdziens "materiālās vērtības"*

13. Ar pirmo jautājumu *Oberste Gerichtshof* vēlas noskaidrot, vai IVN direktīvas 3. pantā izmantotais jēdziens "materiālās vērtības" ietver tikai attiecīgā īpašuma materiālo būtību vai arī tā vērtību.

14. IVN direktīvas 3. pantā raksturots ietekmes uz vidi novērtējuma saturs. Tajā tiek identificēta, aprakstīta un novērtēta projekta ietekme uz dažādiem faktoriem, tostarp materiālām vērtībām.

15. Līdz ar to pirmais prejudiciālais jautājums ir par to, vai ietekmes uz vidi novērtējumā ir jāietver arī vērtējamā projekta ietekme uz materiālajām vērtībām piemītošo vērtību.

16. Pamatlietā runa tomēr nav par ietekmes uz vidi novērtējuma obligāto saturu, bet gan par to, vai šāda novērtējuma pilnīga neesamība var būt pamats prasījumam par zaudējumu atlīdzību. Īrija šo jautājumu uzskata par hipotētisku un tādējādi nepieņemamu.

17. Tomēr jēdziena "materiālas vērtības" interpretācija netieši ir saistīta ar prejudiciālā nolēmuma tiesvedības galveno jautājumu, ciktāl IVN direktīvas pārkāpums var pamatot prasījumus par materiālu vērtību vērtības samazināšanās atlīdzināšanu. Ja ietekmes uz vidi novērtējumā būtu jāietver arī draudoša vērtības samazinājuma pārbaude, šāds zaudējumu atlīdzināšanas pienākums būtu iespējamāks, nekā tad, ja novērtējumā šādus zaudējumus drīkstētu ignorēt. Tādējādi Tiesai uz šo jautājumu būtu jāatbild.

18. Komisija pareizi norāda, ka jēdziens "materiālas vērtības" ne vienmēr – kā dažādu dalībvalstu tiesību aktos – aprobežojas ar attiecīgo mantisko labumu būtību. Savienības tiesību vienota piemērošana nozīmē, ka tiesību normas – kas neietver tiešu atsauci uz dalībvalstu tiesību aktiem –, lai noteiktu to nozīmi un piemērošanas apmēru, parasti ir jāinterpretē autonomi un vienoti visā Kopienā, ņemot vērā tiesību normu kontekstu un attiecīgā tiesību akta mērķi [5].

19. Jāpiekrīt arī Komisijai, ka saskaņā ar IVN direktīvas 3. pantu lidmašīnu trokšņa ietekme ir jānovērtē saistībā ar ēku izmantošanu cilvēku vajadzībām. Šāda izmantošana ir cilvēka un materiālo vērtību mijiedarbība, kas ir jāņem vērā, piemērojot šo normu.

20. Tomēr, kā pareizi norādījuši vairāki lietas dalībnieki, novērtējuma attiecināšana arī uz materiālajām vērtībām piemītošo *vērtību* neatbilst nedz IVN direktīvas mērķim, nedz arī tas secināms no tās teksta.

21. IVN direktīvas atbilstoši tās 1. panta 1. punktam, kā arī tās preambulas pirmajam un sestajam apsvērumam mērķis ir projektu ietekmes uz vidi novērtēšana; šajā ziņā atbilstoši 5. pantam un IV pielikumam ir jāsniedz informācija. No šā aspekta varētu būt, ka jāņem vērā tikai ietekme uz materiālām vērtībām, kuras to īpašību dēļ ir nozīmīgas arī apkārtējai dabas videi. Troksnis šajā ziņā ir labs piemērs. Ja dabīgās dzīvotnes tiek traucētas trokšņa dēļ, tas ir jāpārbauda [6]. Tas pats ir jāattiecina uz gadījumu, kad troksnis ietekmē cilveku lietotas materiālas vērtības, piemēram, dzīvojamās mājas un dārzus.

22. Arī kritēriji, lai izlemtu, vai II pielikumā norādītie mazāk nozīmīgie projekti ir jāpārbauda saistībā ar to ietekmi uz vidi, liecina, ka novērtējumu nevar attiecināt arī uz materiālām vērtībām piemītošo vērtību. Šie kritēriji ir nostiprināti III pielikumā un tostarp ietilpst tādi apsvērumi kā dabas resursu izmantošana, dabas piesārņošana un bojājumi, negadījumu risks vai dabas dabiskās vides absorbcijas spēja, tomēr ne šīs ietekmes ekonomiskās sekas.

23. Par ietekmes uz vidi novērtējuma attiecināšanu uz ekonomisku ietekmi Komisija tomēr atsaucas uz to, ka Tiesa jau vairākkārt ir atzinusi, ka IVN direktīvai ir plaša piemērošanas joma un ļoti tālejošs mērķis [7]. Tomēr šī judikatūra attiecas uz projektu ietekmi uz vidi [8]. Nav pamata to attiecināt uz ekonomisku ietekmi.

5 — 2000. gada 19. septembra spriedums lietā C-287/98 *Linster* (*Recueil*, I-6917. lpp., 43. punkts).

6 — Skat. 2011. gada 24. novembra spriedumu lietā C-404/09 Komisija/Spānija (84. un nākamie punkti).

7 — 1996. gada 24. oktobra spriedums lietā C-72/95 *Kraaijeveld* u.c. (*Recueil*, I-5403. lpp., 31. punkts), 1999. gada 16. septembra spriedums lietā C-435/97 *WWF* u.c. (*Recueil*, I-5613. lpp., 40. punkts) un 2008. gada 28. februāra spriedums lietā C-2/07 *Abraham* u.c. (Krājums, I-1197. lpp., 32. un 42. punkts).

8 — Spriedums lietā *Abraham* (minēts 7. zemsvītras piezīmē, 43. punkts).

24. Tādēļ no ietekmes uz vidi ir jānošķir ekonomiska ietekme. Arī ja pēdējā minētā ir radusies ietekmes uz vidi dēļ, tā tomēr vairs neietilpst IVN direktīvas mērķī nodrošināt ietekmes uz vidi izpēti.

25. Tādēļ uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka IVN direktīvas 3. pantā paredzētais ietekmes uz vidi novērtējums neietver vērtējamo projektu ietekmi uz materiālajām vērtībām piemītošo vērtību.

B – *Par otro jautājumu: materiāli zaudējumi un IVN direktīva*

26. Otrais jautājums attiecas uz pamatlietas galveno problēmu. *Oberste Gerichtshof* vēlas uzzināt, vai IVN direktīvas 3. pants ir interpretējams tādējādi, ka ietekmes uz vidi novērtējums paredzēts arī indivīda aizsardzībai no materiāliem zaudējumiem nekustamā īpašuma vērtības samazinājuma dēļ.

27. Atšķirībā no Direktīvas 89/665[9] 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta saistībā ar publiskajiem iepirkumiem IVN direktīvā nav norāžu uz to, ka pienākuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu neizpilde var būt pamats prasījumiem par zaudējumu atlīdzību.

28. Katrā ziņā valsts atbildības princips attiecībā uz indivīdiem radīto kaitējumu, kas radies saistībā ar tās izdarītu Savienības tiesību pārkāpumu, izriet no līgumos paredzētās tiesiskās kārtības būtības[10]. Atbilstoši tam Tiesa spriedumā lietā *Wells* – nepārbaudot konkrēti – jau ir atzinusi, ka attiecīgajai dalībvalstij ir pienākums atlīdzināt visus zaudējumus, kas radušies ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanas dēļ[11]. Tajā pašā laikā šo secinājumu nevar saprast tādējādi, ka IVN direktīvas gadījumā nav jābūt izpildītiem nosacījumiem par valstu atbildību Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā.

29. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru cietušajiem ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību, ja ir izpildīti trīs nosacījumi: pārkāptās Savienības normas mērķis ir tiesību piešķiršana cietušajiem, šīs normas pārkāpums ir pietiekami kvalificēts un starp minēto pārkāpumu un cietušajam radītajiem zaudējumiem pastāv tieša cēloņsakarība[12].

30. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mērķis ir pirmais no šiem nosacījumiem. Ir jānoskaidro, vai IVN direktīvā nostiprinātā pienākuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, kuri atrodas tādā situācijā kā *J. Leth*.

31. Vispirms es vēlētos izklāstīt, ciktāl indivīdi var atsaukties uz IVN direktīvu (par to 1) apakšpunktā). Pēc tam es noskaidrošu IVN direktīvas aizsardzības mērķi (par to 2) apakšpunktā) un noslēgumā izpētīšu, ciktāl pārkāptās normas mērķa noskaidrošanai ir svarīgi, ka IVN direktīva regulē tikai projektu atļaušanu, bet ne materiāltiesiskos apstākļus (par to 3) apakšpunktā).

1) Par iespēju atsaukties uz IVN direktīvu

32. Pamatnosacījums tam, lai normas mērķis būtu tiesību piešķiršana cietušajiem, ir tas, ka indivīdiem ir jāvar uz šo normu atsaukties.

9 — Padomes 1989. gada 21. decembra direktīva par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV L 395, 33. lpp.), redakcijā, kas grozīta ar 1992. gada 18. jūnija Direktīvu 92/50/EEK (OV L 209, 1. lpp.); šajā ziņā skat. 2010. gada 9. decembra spriedumu lietā C-568/08 *Combinatie Spijker Infrabouw/De Jonge Konstruktie* u.c. (Krājums, I-12655. lpp., 87. punkts).

10 — 1991. gada 19. novembra spriedums apvienotajās lietās C-6/90 un C-9/90 *Francovich* u.c. (*Recueil*, I-5357. lpp., 35. punkts), 1996. gada 5. marta spriedums apvienotajās lietās C-46/93 un C-48/93 *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (*Recueil*, I-1029. lpp., 31. punkts) un 2010. gada 25. novembra spriedums lietā C-429/09 *Fuß* (Krājums, I-12167. lpp., 45. punkts).

11 — Spriedums lietā *Wells* (minēts 4. zemsvītras piezīmē, 66. punkts).

12 — 2007. gada 17. aprīļa spriedums lietā C-470/03 *AGM-COS.MET* (Krājums, I-2749. lpp., 78. punkts), spriedums lietā *Fuß* (minēts 10. zemsvītras piezīmē, 47. punkts), spriedums lietā *Combinatie Spijker Infrabouw/De Jonge Konstruktie* u.c. (minēts 9. zemsvītras piezīmē, 87. punkts) un 2011. gada 20. oktobra spriedums lietā C-94/10 *Danfoss* un *Sauer-Danfoss* (Krājums, I-9963. lpp., 33. punkts).

33. Tiktāl ir skaidrs, ka indivīdi var atsaukties uz IVN direktīvas 2. panta 1. punktā, lasot to kopā ar tās 1. panta 2. punktu un 4. pantu, paredzēto pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu [13]. Tādējādi IVN direktīva piešķir attiecīgās sabiedrības locekļiem tiesības uz to, ka kompetentās iestādes pārbauda attiecīgā projekta ietekmi uz vidi un uzklausa tos šajā ziņā.

34. Šajā aspektā IVN direktīva atšķiras no banku uzraudzības noteikumiem, kuri tika aplūkoti dažu lietas dalībnieku norādītajā spriedumā lietā *Paul* un kuri nevar būt pamats maksātnespējīgas bankas klientu prasījumiem uz zaudējumu atlīdzību. Atšķirībā no IVN direktīvas indivīdi uz minētajā lietā aplūkotajiem noteikumiem nevar arī atsaukties [14]. Starp citu, pastāvēja speciālais regulējums banku klientu īpašumtiesību aizsardzībai, proti, noguldījumu aizsardzībai [15]. IVN direktīvā līdzvērtīgas normas nav.

2) Par IVN direktīvas aizsardzības mērķi

35. Lietas dalībnieces – dalībvalstis un Lejasaustrijas federālā zeme tomēr uzskata, ka ir jānošķir atsaukšanās uz Savienības tiesību normām un tiesības judikatūras par atbildību Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā izpratnē. Kā secināms jau no *Oberste Gerichtshof* jautājuma, tās pieņem, ka svarīgs ir apstāklis, vai IVN direktīva piešķir tiesības indivīdam uz aizsardzību pret ekonomiskiem zaudējumiem. Un tās šaubās, ka šāda aizsardzība būtu direktīvas mērķis.

36. Iepriekš ieteiktā atbilde uz pirmo jautājumu pirmajā acumirklī neliecina, ka IVN direktīvas aizsardzības mērķis ietver arī aizsardzību pret ekonomiskiem zaudējumiem. Ietekmes uz vidi noskaidrošanas primārais mērķis, protams, ir pēc iespējas samazināt kaitējumu videi. Tomēr tas neizslēdz direktīvas aizsardzības mērķī ietvert *noteiktus ekonomiskus zaudējumus*. Šie zaudējumi ir tikai noteiktu ietekmes uz vidi aspektu citāda izpausme.

37. Tādēļ lidmašīnu radītais troksnis, kas rodas, palielinot lidostas jaudu, atbilstoši IVN direktīvas 3. pantam un 5. panta 1. punktam, kā arī tās IV pielikuma 3. un 4. punktam ir jāpārbauda cita starpā arī tādēļ, ka tas ietekmē cilvēkus, proti, attiecīgo populāciju. Bez iebildumiem būtu jāņem vērā arī līdzīga ietekme uz vidi: kad trokšņa dēļ kādai dzīvnieku sugai dzīvotne kļūst mazāk pievilcīga, tad tas ir jāizpēta [16].

38. Kad nekustamā īpašuma vērtība samazinās lidmašīnu trokšņa dēļ, šis ekonomiskais efekts ir pamatojams tādējādi, ka nekustamais īpašums ir kļuvis cilvēkiem mazāk pievilcīgs. No šādiem zaudējumiem ir jānošķir zaudējumi, kuru pamatā nav projekta ietekme uz vidi, piemēram, zināmi trūkumi saistībā ar konkurenci. Pēdējie minētie vairs nav saistīti ar IVN direktīvas aizsardzības mērķi.

39. IVN direktīvas pārkāpuma sasaiste ar tiesībām uz zaudējumu atlīdzību turklāt atbilst plašai interpretācijai, kuru šī direktīva ir ieguvusi attiecībā uz tās tiesiskajām sekām. Tādējādi valsts tiesām, izlemjot prasības par trūkumiem ietekmes uz vidi novērtējumā, procesuālās autonomijas ietvaros ir jāveic savas valsts tiesībās paredzētie pasākumi, kas ir piemēroti, lai novērstu projekta īstenošanu bez nepieciešamā ietekmes uz vidi novērtējuma [17]. Arī atļaujas procedūras ietvaros, kurā principā ietekmes

13 — Spriedums lietā *Wells* (minēts 4. zemsvītras piezīmē, 61. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumu lietā *WWF* (minēts 7. zemsvītras piezīmē, 70. un nākamais punkts) un spriedumu lietā *Linster* (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 33. un nākamie punkti).

14 — 2004. gada 12. oktobra spriedums lietā C-222/02 *Paul* u.c. (Krājums, I-9425. lpp., 30., 42. un nākamais punkts), kā arī ģenerāladvokātes K. Štiksas-Haklas [*C. Stix-Hackl*] 2003. gada 25. novembra secinājumi šajā lietā (124., 126. un 129. punkts).

15 — Spriedums lietā *Paul* u.c. (minēts 14. zemsvītras piezīmē, 27. punkts).

16 — Skat. spriedumu lietā Komisija/Spānija (minēts 6. zemsvītras piezīmē).

17 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne* (minēts 3. zemsvītras piezīmē).

uz vidi novērtējums nav paredzēts, ir jāveic pārbaude, kura iepriekšējās procedūrās par attiecīgo projektu nav tikusi veikta [18]. Iespēja zaudējumu atlīdzības prasījumus balstīt uz IVN direktīvas pārkāpumu turklāt palielinātu arī tās efektivitāti [19]. Spriedumā lietā *Wells* paustais, ka ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšana rada pienākumu atlīdzināt zaudējumus [20], ir jāietver šajā saistībā.

40. Tādējādi IVN direktīvas aizsardzības mērķis ietver lidmašīnu trokšņa radīta ekonomiska zaudējuma novēršanu.

3) Par pārkāptās normas mērķa obligāto kvalifikāciju

41. Katrā ziņā ir neskaidrs, vai pārkāpto normu mērķim ir nepieciešama papildu kvalifikācija, lai tās varētu būt pamats prasījumiem par zaudējumu atlīdzību.

42. Atbilstoši 3. pantam – kā norādījusi Komisija – ir jāveic ietekmes uz vidi *novērtējums* un atbilstoši 8. pantam novērtējuma rezultāti ir jāņem vērā saskaņošanas procedūrā. Tomēr direktīvā nav normu par to, kādus projektus vispār drīkst īstenot. Īpaši – pretēji Komisijas nostājai – prasība novērtēt ietekmi uz vidi nevar tikt uzskatīta par pienākumu izvērtēt ietekmi uz vidi kopā ar citiem faktoriem. Tādēļ projekta īstenošana direktīvai nav pretrunā pat tad, ja ietekmes uz vidi novērtējumā ir konstatēta ievērojama negatīva ietekme uz vidi.

43. Šis IVN direktīvas procesuāli tiesiskais raksturs varētu būt pretrunā prasījumiem par valsts atbildību. Apsvērumi, kas par to liecina, izriet no judikatūras par *Savienības* ārpuslīgumisko atbildību. Arī tās konstatēšanai ir nepieciešams tādas normas pārkāpums, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām [21].

44. Šajā ziņā Tiesa jau ir atzinusi, ka iespējami trūkumi normas pamatojumā nevar radīt Savienības atbildību. Tiesību aizsardzības sistēmas ietvaros iestāžu rīcības pamatojuma funkcija ir sniegt iespēju Tiesai īstenot tai LESD 263. pantā paredzētās tiesiskuma pārbaudes pilnvaras to indivīdu labā, kuriem Līgumā paredzētas tiesības celt šādu prasību [22]. Pienākumam norādīt pamatojumu tādējādi primāri ir pakārtota funkcija, jo tas ļauj ievērot citas tiesību normas, kuru pārkāpums savukārt var būt pamats zaudējumu atlīdzībai.

45. Kompetenču sadales dažādu Savienības iestāžu starpā sistēmai gan ir jānodrošina Līgumā paredzētā institucionālā līdzsvara ievērošana, bet ne jāaizsargā indivīdi. Institucionālā līdzsvara neievērošana vien līdz ar to nav pietiekams pamats, lai rastos Savienības atbildība pret attiecīgo indivīdu [23]. Tomēr indivīdi var atsaukties uz attiecīgās iestādes kompetences neesamību, lai apšaubītu Savienības pasākuma spēkā esamību [24].

18 — 2011. gada 17. marta spriedums lietā C-275/09 *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* u.c. (Krājums, I-1753. lpp., 37. punkts).

19 — Skat. 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan* (*Recueil*, I-6297. lpp., 25.–27. punkts), kā arī 2006. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 60. punkts) par tiesībām uz zaudējumu atlīdzību karteļu tiesību pārkāpuma dēļ.

20 — Minēts 4. zemsvītras piezīmē.

21 — 2000. gada 4. jūlija spriedums lietā C-352/98 P *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija (*Recueil*, I-5291. lpp., 41. punkts), 2008. gada 9. septembra spriedums apvienotajās lietās C-120/06 P un C-121/06 P *FIAMM* u.c./Padome un Komisija (Krājums, I-6513. lpp., 173. punkts) un 2012. gada 19. aprīļa spriedums lietā C-221/10 P *Artegodan*/Komisija un Vācija (80. punkts).

22 — 1982. gada 15. septembra spriedums lietā 106/81 *Kind*/*EWG* (*Recueil*, 2885. lpp., 14. punkts) un 1990. gada 6. jūnija spriedumu lietā C-119/88 *AERPO* u.c./Komisija (*Recueil*, I-2189. lpp., 20. punkts).

23 — 1992. gada 13. marta spriedums lietā C-282/90 *Vreugdenhil*/Komisija (*Recueil*, I-1937. lpp., 20. un nākamie punkti) un spriedums lietā *Artegodan*/Komisija un Vācija (minēts 21. zemsvītras piezīmē, 81. punkts).

24 — Skat., piemēram, 2003. gada 24. jūlija spriedumu lietā C-39/03 P Komisija/*Artegodan* u.c. (*Recueil*, I-7885. lpp., 52. punkts).

46. Šiem gadījumiem kopīgs ir tas, ka attiecīgās tiesību normas pārkāpums nevar izraisīt attiecīgos zaudējumus. Visa pamatā esošo aktu kompetentās iestādes var pieņemt atkārtoti ar pietiekamu pamatojumu. Tikai iespēja vien, ka kompetentās iestādes, novēršot kļūdu, īstenodamas iespējamo rīcības brīvību, būtu pieņēmušas citu lēmumu, nav pietiekama, lai pamatotu tiesības uz zaudējumu atlīdzību. Tas tādēļ, ka nav tiesību prasīt rīcības brīvības īstenošanu konkrētā veidā [25]. Beznosacījumu tiesības uz zaudējumu atlīdzību tādējādi neizriet nedz no pienākuma norādīt pamatojumu, nedz arī no institucionālā līdzsvara.

47. Kaut arī runa ir par aspektiem, kuriem būtu jābūt nozīmīgiem arī cēloņsakarības ietvaros. Tomēr Tiesa acīmredzot tajā saskata arī attiecīgo normu īpašības. Tādēļ tās pēc to rakstura nav piemērotas zaudējumu atlīdzības prasījumu pamatošanai.

48. Tāpat arī IVN direktīva nav pamats tiesībām tikt pasargātam pret noteiktu ietekmi uz vidi, kā, piemēram, lielāku lidmašīnu troksni. Tikai tas vien, ka ietekme uz vidi ir tikusi pieļauta IVN direktīvas pārkāpuma dēļ, tomēr nerada pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko radījusi šī ietekme.

49. IVN direktīva attiecīgajai sabiedrības daļai tomēr piešķir tiesības prasīt, lai attiecīgā projekta ietekme uz vidi tiktu izvērtēta un notiktu sabiedrības uzklausīšana saistībā ar šo ietekmi.

50. Sabiedrības līdzdalība pirmām kārtām ļauj laikus identificēt ietekmi uz vidi, tomēr tai ir arī *brīdināšanas funkcija* attiecībā pret minēto sabiedrības daļu. Saskaņā ar IVN direktīvas 6. panta 3. punktu sabiedrības līdzdalībā ietilpst arī *informēšana* par ietekmi uz vidi. Kompetentajām iestādēm ir jāpadara pieejama visa informācija, kura atbilstoši 5. pantam ir jāiesniedz projekta attīstītājam, kā arī visa pārējā informācija, kas ir to rīcībā.

51. Neatkarīgi no tā, vai indivīdi pauž savu nostāju par projektu, tie tādējādi ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros tiešā veidā vai ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību var gūt informāciju par ietekmi uz vidi. Tādējādi tie var apsvērt, kā turpmāk rīkoties, lai, piemēram, novērstu iespējamos zaudējumus. Direktīvā šī funkcija īpaši atspoguļojas tādējādi, ka atbilstoši tās 9. pantam sabiedrība tiek informēta par atļaujas procedūras noslēgumā pieņemto lēmumu un galveno pamatojumu.

52. IVN direktīvas pārkāpums, kas ietekmē šo brīdināšanas funkciju, principā var būt pamats zaudējumu atlīdzībai.

53. Šajā kontekstā varētu minēt, piemēram, ietekmes uz vidi novērtējumu, kurā kļūdas pēc ir noliegts, ka projekts vidē izplata zināmas kaitīgas vielas. Ja attiecīgās sabiedrības locekļi tādēļ nav veikuši aizsargpasākumus un minēto emisiju dēļ vēlāk rodas zaudējumi, varētu iestāties valsts atbildība. Tas pats būtu piemērojams gadījumā, kad nav veikts nepieciešamais ietekmes uz vidi novērtējums, ar ko sabiedrība būtu informēta par šādiem riskiem. Šādos gadījumos kļūdas IVN direktīvas piemērošanā ir atbilstošs cēlonis vēlākiem zaudējumiem.

54. Pieaugoša lidmašīnu trokšņa gadījumā varētu uzskatīt, ka, saņemot pietiekamus iepriekšējus brīdinājumus, cilvēki atteiktos apmesties atbilstošajā apkārtnē vai vismaz ēku celtniecībā parūpētos par pietiekamu aizsardzību pret troksni. Tomēr, ja šāda brīdinājuma nav obligātā ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanas dēļ, tiesību uz zaudējumu atlīdzību rašanos nevar izslēgt.

25 — Šajā ziņā skat. par tiesiskās paļāvības aizsardzību 2004. gada 15. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-37/02 un C-38/02 *Di Lenardo* un *Dilexport* (Krājums, I-6911. lpp., 70. punkts) un 2006. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-182/03 un C-217/03 Beļģija un *Forum 187*/Komisija (Krājums, I-5479. lpp., 147. punkts), 2008. gada 22. decembra spriedumu lietā C-443/07 P *Centeno Mediavilla* u.c./Komisija (Krājums, I-10945. lpp., 91. punkts), kā arī 2010. gada 4. marta spriedumu lietā C-496/08 P *Angé Serrano* u.c./Parlaments (Krājums, I-1793. lpp., 93. punkts).

55. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav manāms neviens apsvērums, kas liecinātu, ka pamatlietā apstrīdēto zaudējumu pamatā ir iespējams ietekmes uz vidi novērtējuma brīdināšanas funkcijas pārkāpums. Visbeidzot – šādus faktus noskaidrot tomēr ietilpst valsts tiesu kompetencē.

56. Līdz ar to uz otro jautājumu jāatbild, ka: tikai tas, ka ietekme uz vidi ir tikusi pieļauta atbilstoši IVN direktīvai, vēl nav pamats šīs ietekmes dēļ radušos zaudējumu atlīdzināšanai. Tiesībām uz zaudējumu atlīdzību papildus vēl ir nepieciešams, ka attiecīgā sabiedrības daļa IVN direktīvas piemērošanas kļūdu dēļ nav tikusi pietiekami informēta par sagaidāmo ietekmi uz vidi.

V – Secinājumi

57. Ietekmes uz vidi ekonomiskās sekas saskaņā ar IVN direktīvu nav jānoskaidro. Tomēr IVN direktīvas kļūdainas piemērošanas dēļ radušās ekonomiskās sekas var radīt tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu.

58. Tādēļ es iesaku Tiesai uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) ietekmes uz vidi novērtējumā atbilstoši Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu Direktīvas 2003/35/EK redakcijā 3. pantam neietver vērtējamā projekta ietekmi uz materiālajām vērtībām piemītošo vērtību;

2) tikai tas, ka ietekme uz vidi ir tikusi pieļauta atbilstoši Direktīvai 85/337/EEK, vēl nav pamats šīs ietekmes dēļ radušos zaudējumu atlīdzināšanai. Tiesībām uz zaudējumu atlīdzību papildus vēl ir nepieciešams, ka attiecīgā sabiedrības daļa direktīvas piemērošanas kļūdu dēļ nav tikusi pietiekami informēta par sagaidāmo ietekmi uz vidi.